

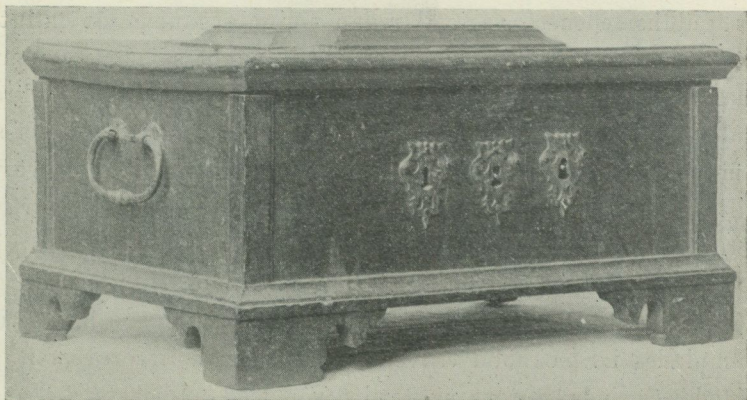

Fig. 1. Jönköpings guldsmedsämbetes låda;
af ek; höjd 0,305 m. Nordiska Museet.

Guldsmedsämbetet i Jönköping.

Af

Gustaf Upmark.

Jönköping var en betydande ort sedan urminnes tid och fick köpstadsprivilegier redan år 1284 af Magnus Ladulås, sedermera flera gånger bekräftade. — Efter en brand år 1612 erhöll staden nya privilegier år 1614.

Att här jämte öfriga handtverkare redan tidigt funnits guldsmeder är troligt. Först från omkring midten af 1400-talet känna vi en del namn på guldsmeder, men hvarken under detta århundrade eller under 1500-talet och större delen af 1600-talet känna vi något i öfrigt om deras förhållanden eller tillverkningar.

Mot slutet af 1680-talet genomfördes under ledning af dåvarande riksvärdien Antoni Grill ett kraftigt organisationsarbete af landets guldsmeder, som dels gick ut på förståndigande för mästarna i de olika städerna att ställa sig till efterrättelse de sedan lång tid tillbaka existerande allmänna skråförfattningarna, dels äfven medförde en del nya bestämmelser för ett effektivare handhafvande af kontrollen på det arbetade guldets och silfrets fullödighet. Stockholms guldsmedsämbe, som sedan gammalt var »hoffwedh embetet i Rikit

offuer guldhsmeneder», var väl redan tidigt organiseradt enligt författningarna med ålderman och bisittare, något så när regelbundna sammankomster, vid hvilka lärlingar inskrefvos, gesäller utskrefvos och mästare efter aflagda prof förklarades för ämbetsbröder o. s. v., men med kontrollens effektivitet synes det äfven där icke hafva varit på fullt betryggande sätt ordnad. — Genom Antoni Grills skrifvelse till Stockholms guldsmedsämbe den 13 augusti 1689, som utgjorde en närmare förklaring på en resolution af Kungl. Kammarkollegium af den 2 maj 1689, ordnades detta i detalj, och från och med detta år stämplades i Stockholm tillverkade guld- och silfverarbeten jämte med stadens och mästarens stämpel äfven med årsbokstaf.

I samband härmed utgingo från riksvärdien äfven till guldsmederna i en mängd andra svenska städer skrivelser, innehållande »Gullsmedhz Skråå Hwar effter the sig i alla städer och Provincier i Sveriges Rijke rätta och regulera skola». — I första punkten föreskrefs att: »ingen Stadh eller Province i Konungarijket kan hafwa något Skråå medh mindre der finnes fyra mästare uthi Gullsmedz Embetet; så länge the icke äro så starcke, så skola the lyda under nästa Province som the äro så starcke uthi och hafwa skråå, till dhes dhe ock warda så starcke».

Huru många dylika (guldsmeds-)provinser landet uppdelades uti har jag tillsvidare icke bestämdt kunnat fastslå. — *Malmö* var sedan gammalt hufvudorten i Skåne, men år 1690 inrättades ett själfständigt guldsmedsämbe i *Kristianstad*, som till en början rivaliserade med Malmömästarna om inflytandet i de sydsvenska småstäderna. I Blekinge blef det jämförelsevis nyanlagda *Karlskrona* hufvudorten äfven i detta afseende, med ett själfständigt guldsmedsämbe alltifrån 1691. För västra Sverige var gifvetvis *Göteborgs* guldsmedsämbe det ledande: Antoni Grills bref till mästarna där är dat. 9 sept. 1690.

Småland synes hafva bildat en (guldsmeds-)provins, men med *Kalmar* och *Jönköping* som rivaliserande hufvudorter. — Guldsmedsämbetet i Östergötlands provins hade sin hufvudstad i *Norrköping*. — Hur det var ordnad i Svealand och Norrland har jag ännu icke lyckats utreda: *Stockholms* guldsmedsämbe intog ju en ledarställning, men därjämte synas guldsmederna i *Arboga* hafva bildat ett

ämbete med anslutna mästare i en mängd andra städer. De norr-ländska liksom de finska städernas guldsmeder torde i allmänhet hafva lydt under Stockholm.

Efter hand som antalet mästare i de smärre städerna ökades, bröto dessa sig ut och bildade själfständiga guldsmedsämbeten med egen ålderman och låda, kring hvilken sedan nya grupperingar uppkommo.

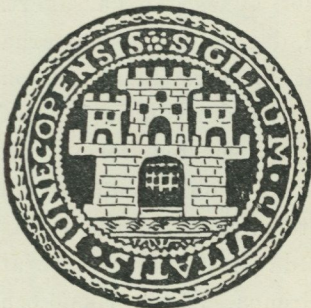
Någon skrifvelse från Antoni Grill till guldsmederna i »Smålands province» har jag icke påträffat, men att en sådan skrifvelse utgått något af dessa år, 1689—början af 1690-talet, synes ganska säkert. Tydligt fanns det ingen stad inom Småland, där guldsmedsmästarna voro så många som fyra. En i Kalmar bosatt mästare Hans Olofsson Sturk omtalas emellertid såsom förordnad till ålderman år 1690 af riksvärdien. När Hans Sturk dog år 1705, blef mäster Börje Wall i Jönköping af dåvarande riksvärdien Michel Pohl utnämnd till ålderman, hvarvid bestämdes att lådan, ämbetets symbol, skulle flyttas från Kalmar till Jönköping. Där funnos då blott två mästare af guldsmedsämbetet, men det påpekades att Grenna, Växjö, Eksjö och Vimmerby icke voro långt aflägsna; tydligen därför att där bosatta mästare icke behöfde anses skola försumma att närvara vid de påbjudna kvartalssammankomsterna.

Därmed var guldsmedsämbetet i Jönköping eller rättare guldsmedsämbetet i Smålands provins med Jönköping som hufvudort konstitueradt, och under detta ämbete lydde mästarna i Smålands andra städer. Från och med Börje Wall är listan på åldermän för Jönköpings guldsmedsämbete fullständig ända fram till midten af 1800-talet, då skråväsendet upplöstes. — Mästarna i ämbetets »hufvudstad», Jönköping, voro länge fåtaliga, och först på 1750-talet öfverstego de det i skråförfattningarna för bildande af själfständigt ämbete föreskrifna antalet fyra.

Den äldsta bevarade protokollsboken, nu i Nordiska Museet, börjar den 17 juli 1738; ämbetet kallas där »Guldsmedsamtsoieteten i Smålands province». Det sista protokollförda sammanträdet ägde rum den 13 mars 1848. Protokollen lämna sedvanliga upplysningar om ämbetets sammankomster, vid hvilka förekom inskrifning af lärgossar,

utskrifning af gesäller, pröfning af mästestycken och antagande af nya mästare, bisittare- och åldermansval m. m. I ett protokoll, 21 maj 1777, omtalas som befintlig i lådan en äldre protokollsbok, före 1738; samtidigt anskaffades en ny låda med tre lås, tydligen identisk med den nu i Nordiska Museet förvarade, fig. 1.

Som vanligen brukar vara fallet förekomma ej heller i Jönköpings-ämbetets protokoll några som helst upplysningar om de stämplar som slogos på i staden tillverkade guldsmedsarbeten. Tydligen ansåg man detta vara så själfklara saker, att de icke behöfde

2

3

4

Fig. 2—4. Jönköpings stads vapen.

2: å Jönköpings stads sigill. 3: å Jönköpings hallstämpel. 4: å Jönköpings stad hallrätts sigill; samtliga i Nordiska Museet (orig.storlek).

särskildt omtalas. — Man är därför för kunskapen härom hänvisad till andra källor, i främsta rummet till i vår tid bevarade arbeten. Stämplarna voro helt naturligt af samma slag som i öfriga svenska städer, nämligen kontroll, stadsvapen, mästarstämpel och årsbok-staf.

Kontrollen utgjordes sålunda äldst af den s. k. »åldermansrankan» och efter 1752 af riksvapnets tre kronor. — Mycket ofta saknas »åldermansrankan».

Jönköpings *stadsvapen* visar en stadspört med trenne torn, det mellersta något högre än de andra, fig. 2—4, 6. Detta utseende hade Jönköpings stadsvapen redan under den senare medeltiden. I ett bref från Örebro den 30 mars 1596 till Jönköpings borgare från hertig Karl påbjuder hertigen, att guldsmederna skola aflägga ed på att slå

stadnes vapen och eget bomärke på allt silfver eller guld som de förarbeta. — Om och i hvad mån detta påbud ländt till efterrättelse då och under 1600-talet känna vi icke.

De äldsta arbeten jag känner, som med säkerhet äro utförda i Jönköping, härstamma från 1690-talet. De bära egendomligt nog i stället för stadsvapen en stämpel, som närmast har formen af en heraldisk lilja, fig. 7—8. Denna stämpel förekommer på ett par arbeten af åldermannen Börje Wall från resp. 1691 och 1695 samt på några arbeten af åldermannen Anders Falck, af hvilka ett par kunna dateras till 1709 och 1711, fig. 9, och af Jöran Stammer på 1730-talet, fig. 17.

Det äldsta arbete jag känner med stämpel upptagande Jönköpings stadsvapen, stadsporten med de tre tornen, är utfördt af Anders Falck och kan dateras till år 1716. Denna stadsstämpel förekommer sedan på Anders Falcks arbeten, likasom äfven på senare verk samma mästares; ett antal från hvarandra obetydligt afvikande varianter kunna konstateras, fig.

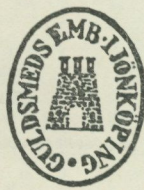
10—16, 18—21, 24—42.

Jämte denna stadsstämpel förekommer å Jönköpingssilfver under förra delen af 1700-talet stundom en »*provins*»-stämpel, visande Smålands bågskjutande lejon. Denna bild, det bågskjutande lejonet, förekommer äfven i ämbetets sigill från 1700-talets förra del, med inskriften: »Smålands gulsmeders ämbets sigill», som finnes i Nordiska Museet, fig. 5. Det äldsta exemplet på denna stämpel jag sett är å den nyssnämnda bågaren af Anders Falck från år 1716; under 1720-talet förekommer provinsstämpeln icke på Anders Falcks arbeten, men under 1730-talet däremot både på arbeten af Falck och Jöran Stammer, fig. 15, 16, 18—21.

Slutligen, under 1760-talet, kombineras stundom stadsvapenstämpeln med Smålandsvapen-stämpeln till en stämpel som visar stads-

5

6

Fig. 5—6. Jönköpings guldsmedsämbe-
tes sigill.

5: med Smålands bågskjutande lejon. 6: med Jönköpings stads vapen; båda i Nordiska Museet (orig.storlek).

vapnet med det bågskjutande lejonet på det mellersta tornets plats mellan de två små sidotornen. Denna stämpel bibehåller sig omväxlande med den rena stadsstämpeln (utan lejon), jfr fig. 29—42, under hela 1700-talet fram till midten af 1800-talet, då vapenstämpelarna utbyttes mot en initial betecknande staden; för Jönköping sålunda ett J.

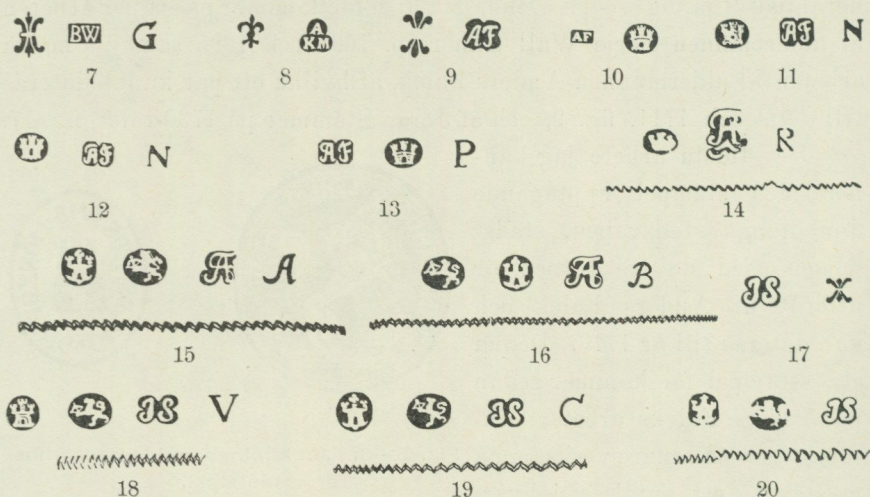

Fig. 7—20. Stämplor på Jönköpingssilfver.

7: Börje Wall, 1695. 8: Anton Kort Meyer eller Anders Kiellman. 9: Anders Falck, (1711). 10: Anders Falck, (1724). 11: Anders Falck, 1725. 12: Anders Falck, 1725. 13: Anders Falck, 1727. 14: Anders Falck, 1729. 15: Anders Falck, 1737. 16: Anders Falck, 1738. 17: Jöran Stammer, (1731). 18: Jöran Stammer, 1733. 19: Jöran Stammer, 1739. 20: Jöran Stammer.

Mästarnas i Jönköping stämplor upptaga, som äfven annorstädes är vanligt, antingen initialer eller hela tillnamnet med eller utan förnamnsinitial. — Af under 1600-talet verksamma mästare har jag sett arbeten, resp. stämplor, endast af ett par; 1700—1800-talsmästarnas arbeten äro däremot icke ovanliga, och af de allra flesta har jag antecknat stämplade dylika, jfr. fig. 7—42.

Här nedan meddelade förteckning öfver mästarna i Jönköping har, hvad den äldre tiden 1400—1500—1600-talen angår, utarbetats på grundval af anteckningar gjorda i arkiven i Jönköping af fru Hanna Friberg, som äfven meddelat mig talrika uppgifter om 1700—

1800-talsmästarna, för hvilket allt jag till henne står i stor tack-samhetsskuld. För upplysningar om dessa har jag eljest anlitat ämbetets i Nordiska Museet förvarade protokollsbok och andra handlingar samt de i Kungl. Kontroll- och justeringsverkets arkiv förvarade stämplingsprotokollen, omfattande åren 1753—1850.

Årsbokstäfver infördes vid ett flertal guldsmedsämbeten i samband med riksvärdien Antoni Grills ofvan berörda organisationsarbete, så

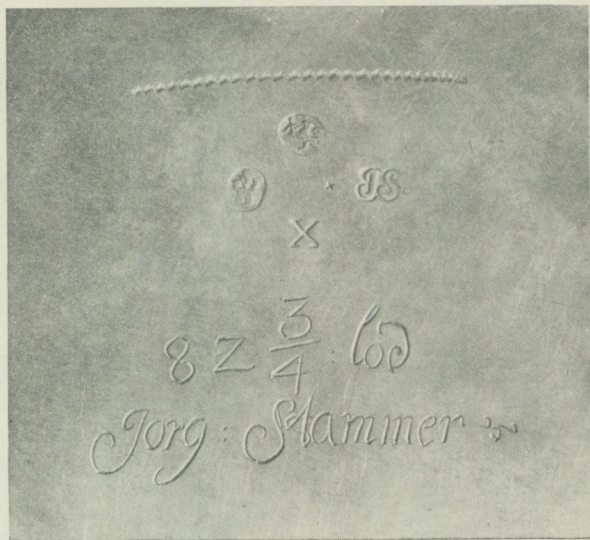

Fig. 21. Stämplat på Göta hofrätts lottdosa
af Jöran Stammer, 1734, jämte graverad inskrift med mästarsens namn.

äfven i »Smålandsämbetet». — Några skriftliga upplysningar om här brukade årsbokstäfver och deras kronologi finnas emellertid icke; i samband med lådans flyttning från Kalmar till Jönköping år 1705 omtalas dock »bokstafven, som betyder årtalet», utan att det nämnes hvilken denna bokstaf var.

Med anlitande af samma metod, som jag tidigare använt rörande årsbokstäfver i andra städer,¹ har jag kommit till det resultatet, att

¹ Jfr Upmark: Årsbokstäfver på svenskt guld och silfver 1689—1758, Sv Slöjdf. tidskr. 1903; Stockholms guldsmedsämbete 1689—1758, Sv. Slöjdf. tidskr. 1904; Årsbokstäfver och andra stämplat på Göteborgssilfver, Fataburen 1912; Karlskrona guldsmedsämbete, Fataburen 1914; Boråsguldsmederna och deras stämplat, Fataburen 1915.

guldsmederna i Smålands provins, åtminstone i ämbetets hufvudstad Jönköping, användt samma årsbokstafskronologi som Stockholms-ämbetet. Troligt är väl att detta skett på grund af meddelande härom i samband med Antoni Grills organisation. — Dock har man i Jönköping icke användt årsbokstäfver af alldeles samma typer som i Stockholm, i det att såväl första som andra serien utgjorts af kapitäl och den tredje af skrifstil med stora bokstäfver, liknande den andra Stockholmsserien.

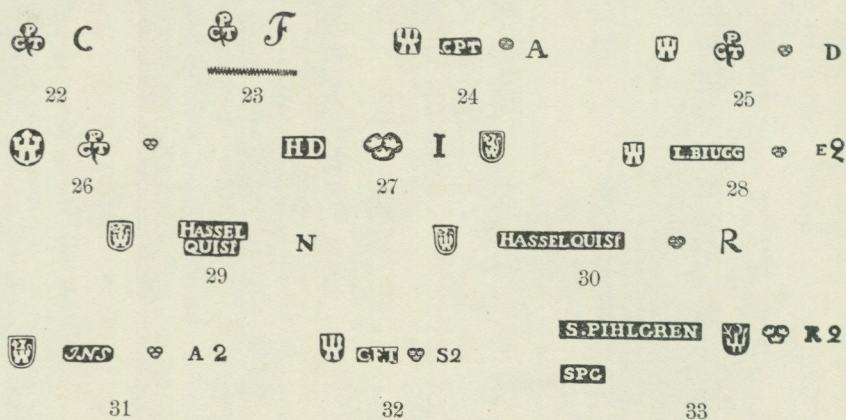

Fig. 22—33. Stämplat på Jönköpingssilfver.

22: Carl Petter Tellander, 1746. 23: Carl Petter Tellander, 1749. 24: Carl Petter Tellander, 1759. 25: Carl Petter Tellander, 1762. 26: Carl Petter Tellander. 27: Hindric Dahlman, 1767. 28: Lars Larsson Bjugg, 1787. 29: Olaus Hasselquist, 1771. 30: Olaus Hasselquist, 1775. 31: Joachim Niclas Segebaden, 1783. 32: Carl Fredric Tellander, 1800. 33: Sven Pihlgren, 1799.

De i Jönköping före 1759 använda årsbokstäfvernas typer och kronologi framgår af nedanstående tabell. Bevisen för riktigheten häraf, d. v. s. dubbeldaterade, såväl med bokstaf som med årtal försedda föremål äro icke så talrika, men synas mig dock tillräckligt bindande; de anföras här nedan:

Serien I.

C = 1691. Bägare, stämplat B W = Börje Wall, daterad 1691 och försedd med årsbokstafven C; af mig sedd i en konsthandel år 1908.

Serien II.

M = 1724. Kalk och patén af Anders Falck, gjord enligt latinsk inskrift år 1724 och försedd med bokstafven M; tillhör Hakarps kyrka i Småland.

N = 1725. Kalk och patén af Anders Falck med inskrift »Cura Pastoris Israelis Emporagrii Impensis Ecclesiae Leke-ryensis propriis Vas hoc ad usum Sacrae renovatum est die 12 Martii 1725» och med bokstafven N, fig. 12.; tillhör Lekeryds kyrka i Småland.

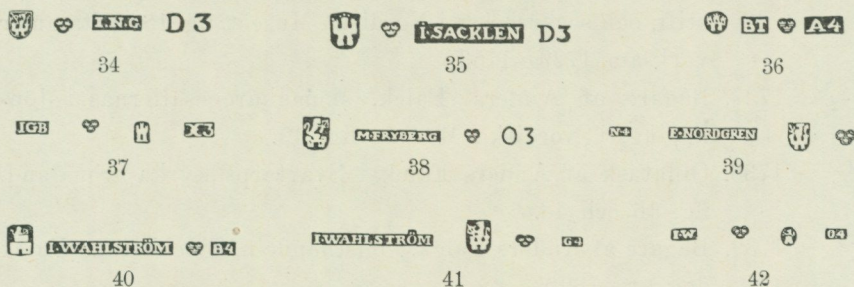

Fig. 34—42. Stämplat på Jönköpingssilfver.

34: Johannes Nordgren, 1810. 35: Johan Sacklén, 1810. 36: Bengt Tellander, 1831. 37: Johan Gustaf Bursell, 1828. 38: Magnus Fryberg, 1820. 39: Eric Nordgren, 1843. 40: Johan Wahlström, 1832. 41: Johan Wahlström, 1837. 42: Johan Wahlström, 1844.

N = 1725. Kalk och patén af Anders Falck, med samma inskrift som föregående och med bokstafven N; tillhör Svartorps kyrka i Småland.

P = 1727. Vinkanna af Anders Falck, »förfärdigad 1727» och med årsbokstafven P, fig. 13; tillhör Sofiakyrkan i Jönköping.

X = 1734. Dosa af Jöran Stammer, som delvis erhöll betalning härför redan år 1732, enl. Göta Hofrätts prot. 21 maj 1732, med bokstafven X, fig. 21; tillhör Kungl. Göta Hofrätt, Jönköping.

Af dessa bevis äro de som fastställa betydelsen af M, N och P i serien II fullständigt säkra och stödjas ju af de öfriga. Utom dessa med både årsbokstaf och årtal försedda föremål från tiden före

1759 har jag antecknat ett stort antal med bokstäfver från denna tid försedda silfverpjäser. Den betydelse dessa bokstäfver enligt min kronologi bör hafva stämmer åtminstone med respektive mästareshetstid: såsom t. ex.

G = 1695. Oblatask af Börje Wall, i Bankeryds kyrka i Småland. (Wall verksam 1683—1711) jfr fig. 7 och 45.

D = 1716. Bägare af Anders Falck; konsthandeln 1709. (Falck verksam 1708—1739.)

R = 1729. Brudkrona af Anders Falck, i Bottnarydskyrka, Skarastift.

V = 1733. Kalk af Jöran Stammer, i Vilske-Klefva kyrka, Skara stift, och sockerbössa i Nordiska Museet, fig. 18. (Stammer verksam 1729—1753.)

A = 1737. Bägare af Anders Falck, skomakaregesällernas i Jönköping, i Nordiska Museet, fig. 15.

B = 1738. Oblatask af Anders Falck i Svartarps kyrka i Småland, fig. 16 och 48.

C = 1739. Bägare af Anders Falck, konsthandeln, Stockholm. (Falck dog år 1739.)

Hvad angår serien III, som synes nöjaktigt belagd med sistnämnda arbeten från 1737—1739 af Anders Falck och andra af Jöran Stammer, vållas svårigheter med en rad arbeten af Carl Petter Tellander. Af denne har jag nämligen antecknat en bägare som tillhört stockmakaregesällerna i Jönköping, i Nordiska Museet, försedd med årsbokstafven *C* och årtalet 1746, fig. 22; samt dessutom en bägare med bokstafven *C*, en bägare, en tumlare, en liten dryckeskanna, alla med bokstafven *F*, fig. 23, samt en bägare med *J*. — Enligt Jönköpingskronologien i öfrigt skulle dessa bokstäfver beteckna resp. *C* = 1739, *F* = 1742, *J* = 1745, hvilket emellertid icke går ihop med det af protokollsboken bevisade faktum, att C. P. Tellander blef mästare först år 1744. Jag nödgas därför antaga, att denne mästare tillämpat en alldeles själfständig årsbokstafskronologi och börjat med *A* = 1744 = det år då han blef mästare. Detta stämmer i sin ordning med sammanställningen *C* = 1746 å nyssnämnda bägare i Nordiska Museet. Motstycken till att en mästare använt dylik själf-

Tabell öfver årsbokstäfver i Jönköping före 1759.

Guldsmedsämhetets serier.						C. P. Tellanders serie	
I.		II.		III.			
A	1689	A	1713	<i>A</i>	1737		
B	1690	B	1714	<i>B</i>	1738		
C	1691	C	1715	<i>C</i>	1739		
D	1692	D	1716	<i>D</i>	1740		
E	1693	E	1717	<i>E</i>	1741		
F	1694	F	1718	<i>F</i>	1742		
G	1695	G	1719	<i>G</i>	1743		
H	1696	H	1720	<i>H</i>	1744	<i>A</i>	1744
I	1697	I	1721	<i>I</i>	1745	<i>B</i>	1745
K	1698	K	1722	<i>K</i>	1746	<i>C</i>	1746
L	1699	L	1723	<i>L</i>	1747	<i>D</i>	1747
M	1700	M	1724	<i>M</i>	1748	<i>E</i>	1748
N	1701	N	1725	<i>N</i>	1749	<i>F</i>	1749
O	1702	O	1726	<i>O</i>	1750	<i>G</i>	1750
P	1703	P	1727	<i>P</i>	1751	<i>H</i>	1751
Q	1704	Q	1728	<i>Q</i>	1752	<i>I</i>	1752
R	1705	R	1729	<i>R</i>	1753	<i>K</i>	1753
S	1706	S	1730	<i>S</i>	1754	<i>L</i>	1754
T	1707	T	1731	<i>T</i>	1755	<i>M</i>	1755
U	1708	U	1732	<i>U</i>	1756	<i>N</i>	1756
V	1709	V	1733	<i>V</i>	1757	<i>O</i>	1757
X	1710	X	1734	<i>X</i>	1758	<i>P</i>	1758
Y	1711	Y	1735				
Z	1712	Z	1736				

ständig årsbokstafskronologi, begynnande med A för det år han blifvit mästare, saknas icke heller från andra håll.

De af Jönköpingsmästarna använda årsbokstafsserierna äro sålunda desamma som Stockholms guldsmedsämhetets med den skillnaden att i första och andra serierna användas kapitäl, i den tredje skrifstil; fraktur förekommer icke. Carl Petter Tellander använde sin egen kronologi.

Förteckning öfver guldsmeder i Jönköping.

1450-talet—1850

Kolumnen längst till höger angifver de år mellan hvilka mästaren var verksam.

MAGNUS GULDSMED. Omtalad 1456.	1456
LÉNAR GULDSMED. Omtalad 1456—1481.	1456—1481
GERMUND GULDSMED. Omtalad 1465.	1465
KRISTIERN GULDSMED. Omtalad 1481.	1481
ARON GULDSMED. Omtalad 1481—1519; är rådman 1502; borgmästare 1511, 1513, 1515, 1517, 1519.	1481—1519
BJÖRN GULDSMED. Omtalad 1490—1512.	1490—1512
PER GULDSMED. Omtalad 1495—1526; var rådman 1510, 1512, 1514.	1495—1526
JAKOB GULDSMED. Omtalad 1495—1534. (»Jep» = »Jakob».)	1495—1534
ANDERS GULDSMED. Omtalad 1510—1560; satt i nämnd 1532; är rådman 1538, 1540, 1542, 1544.	1510—1560
KLAUS (CLAUS) GULDSMED. Omtalad 1517—1532.	1517—1532
HANS GULDSMED. Omtalad 1525—1546; satt ofta i nämnd.	1525—1546
TORE (TORD) GULDSMED. Omtalad 1532—1560.	1532—1560
HÅKAN GULDSMED. Omtalad 1538; hans efterleverska 1577.	1538
JÖNS GULDSMED. Omtalad 1538—1571; † före 1575. Var en af stadens rikaste män; dref stora affärer. Gift med Anna Håkansdotter, † 1563, hvars grafsten finnes i Bäckaby kyrka i Jönköpings stadspark; därå mannens bomärke, fig. 43, som tillika torde hafva varit hans mästarstämpel som guldsmed, fig. 44.	1538—1571

OLOF GULDSMED. Omtalad 1545.	1545
AMBJÖRN GULDSMED. Omtalad 1560.	1560
SVEN GULDSMED. Omtalad 1560—1571.	1560—1571
BENGT (»GAMLE BENGT») GULDSMED. Omtalad 1571—1609; gift 1575; kämnär 1583.	1571—1609
MÅNS GULDSMED. Omtalad 1572—1603.	1572—1603
HERMAN GULDSMED. Omtalad 1572—1597; kyrkvärd 1574—75; var rådman 1593.	1572—1597
JON GULDSMED. Omtalad 1576 (möjl. identisk med nästa).	1576
JÖNS ANDERSSON GULDSMED. Omtalad 1579—1591.	1579—1591

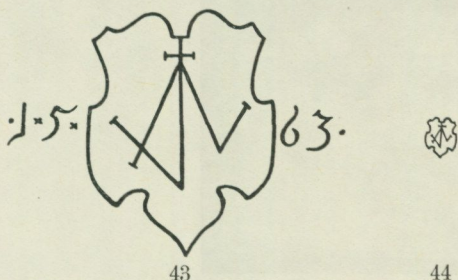

Fig. 43—44. Jöns guldsmeds bomärke.

43: År 1563 å hustruns grafsten, nu i Bäckaby kyrka i Jönköpings stadspark. 44: Jöns guldsmeds bomärke såsom mästarstämpel.

BENGT (»UNGE BENGT») GULDSMED. Omtalad 1595; var död 1597.	1595—1597
JÖNS JÖNSSON GULDSMED. Omtalad 1596.	1596
EVERT GULDSMED. Omtalad 1596—1607.	1596—1607
NILS JONSSON GULDSMED. Omtalad 1576—1622.	1576—1622
PER JONSSON GULDSMED. Omtalad 1604—1627; ägde gård i staden.	1604—1627
HÅKAN GULDSMED. Omtalad 1607—1611; kämnär 1607.	1607—1611
FRANS GULDSMED. Omtalad 1614—1624; han och hans hustru, som var utomlands född, voro mycket fattiga.	1614—1624
ERIK PERSSON GULDSMED. Köpte gård i staden 1627; 1633 hade han lärodrängar; 1635 rådman; 1647 stadens ombud i Stockholm; † 1667.	1627—1667

- SVEN ANDERSSON GULDSMED. Omtalad 1639 och på 1640-talet; † 1656; verkstaden öfvertogs af mågen Per Eriksson. 1639—1656
- HENRIK GULDSMED. Omtalad 1641. 1641
- SMITH, PER MÅNSSON. Af skotsk härkomst; lärde 1636 hos Erik Persson i Jönköping; vann burskap 1645, köpte gård; rådman 1650-talet—1681. † 1682. 1645—1682
- PER ERIKSSON GULDSMED. Öfvertog 1656 sin svärfars, Sven Anderssons verkstad; omtalad 1660. 1656—1660

Fig. 45. Oblatask

af Börje Wall, Jönköping, år 1695; Bankeryds kyrka, Småland; stämpelar se fig. 7.

- BARCK, LARS JOHANSSON. Var mästare och hade 1668 —74 en gesäll, Sven Fahlberg, som 1680 blef mästare i Kristianstad. — Barck var trol. mästare såväl före 1668 som efter 1674. 1668—1674
- CHRISTIAN (GUDJAHAN) GULDSMED. Omtalad 1670—1705; reste d. å. till Tyskland. 1670—1705
- BARCK, NICLAS JÖNSSON. Aflade borgareed 1681; † 1689. 1681—1689
- WALL, BÖRJE. Lärde hos Per Månsson Smith; blef mästare och aflade borgareed 1683; var vice rådman 1700; valdes till *ålderman* för Smålands province 1705 efter Hans Sturk i Kalmar; 1706 omtalad som rådman; † 1711 i pesten; hans barn kallade sig Wetterwall. Stämpel: B. W.. Arbeten: bägare, årsbokstaf C (= 1691), konsth. Göteborg 1683—1711

1908; oblatask, G (= 1695), Bankeryds kyrka, Småland, fig. 45.

COLLIN, SVEN. Aflade borgareed och gifte sig 1694 med Margareta Stolpe; blef samtidigt troligen

1694—1703

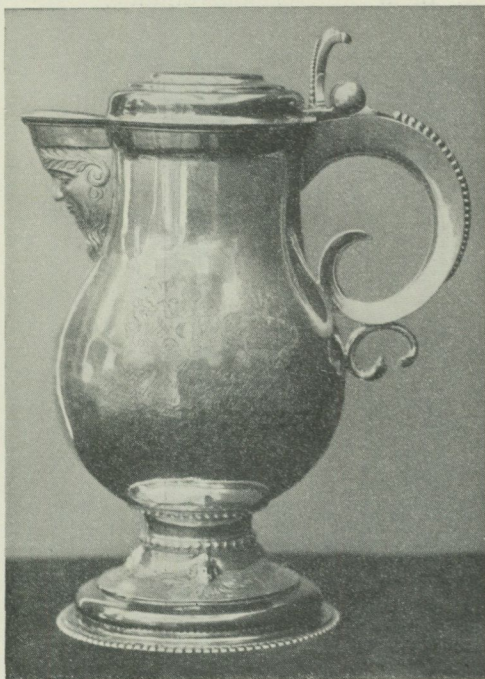

Fig. 46. Vinkanna,

omgjord af Anders Falck, Jönköping, år 1709; Kristina kyrka, Jönköping.

mästare; synes hafva flyttat från Jönköping 1703.

MEYER, ANTON KORT. Kallas 1695 »jubilerare», sedan handlande; ägde gård i Jönköping men synes hafva bott i Karlshamn. År 1725 omtalas hans stärbhus. Stämpel: $\begin{smallmatrix} A \\ K \ M \end{smallmatrix}$ inom klöfverbladslignande ram, fig. 8; jfr dock nedan: Kielman, Anders. Arbete: bägare, odat. Jönköp. Museum.

1695—1720-t.

BROMAN, SVEN. Synes hafva blifvit borgare någon

1699—1712

gång mellan 1699—1702; var bisittare 1705; † 1712 i pesten.

KIELMAN (KIELLMAN) ANDERS. »Guldsmeden mästare Anders Kielman» omtalas hafva dött den 15 okt. 1721. Stämpel: $\text{K}^{\text{A}}_{\text{M}}$ inom klöfverbladsliknande ram, fig. 8; denna stämpel kan beteckna denne

—1721

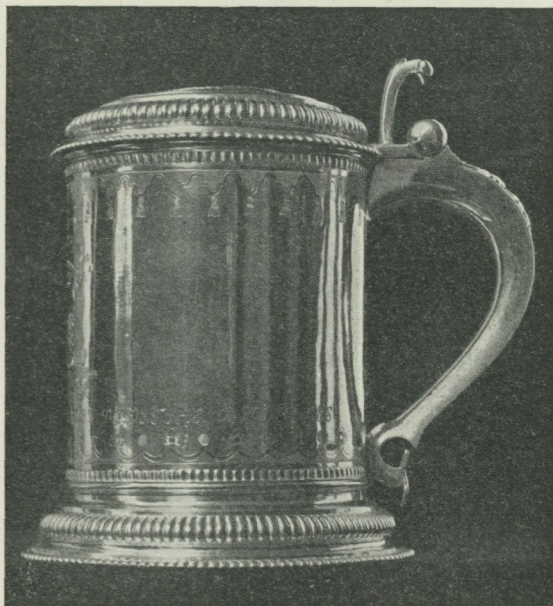

Fig. 47. Dryckeskanna

af Anders Falck, Jönköping, år 1711; friherre Carl G. Bonde, Ericson; stämplar se fig. 9.

mästare eller den ofvannämnde Anton Kort Meyer. Arbete (i förra fallet): bågare, odat. Jönköpings Museum.

FALCK, ANDERS. Synes hafva blifvit mästare 1708 eller 1709; borgareed 1711. Var gift tre gånger och var en af stadens mest framstående män. Ålderman och rådman; omtalad som sådan 1717 och 17 juli 1738 vid Jönk. guldsn.-ämbetes första protokollförda sammanträde; † 1739. Stämpel:

1708—1739

A F inom sköldliknande ram, A F, samt A F inom oregelbunden ram. Arbeten: vinkanna, omgjord 1709 i Jönköpings Kristinakyrka, fig. 46; oblatask, Barnarps kyrka, Smål.; bägare, grosshandlare A. Bernström, Sthlm; dryckeskanna, 1711, frih. Carl G. Bonde, Ericsberg, fig. 9 och 47; bägare, årsbokstaf D = 1716, konsth. 1909; brudkrona, 1723, Barnarp, Småland; brudkrona, 1724, Jönk.

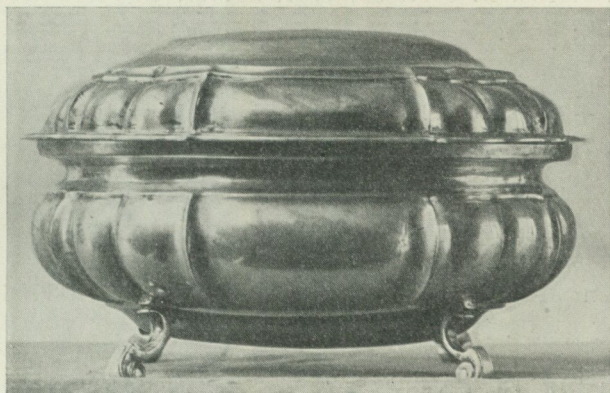

Fig. 48. Oblatask

af Anders Falck, Jönköping, år 1738; Svartarps kyrka, Småland, stämplar se fig. 16.

museum; kalk, M = 1724, Hakarp, Smål.; brudkrona, M = 1724, Värnamo; kalk, N = 1725, fig. 12, Lekeryd, Småland; kalk, N = 1725, Svartarp, Småland; brudkrona, 1725, Svartarp, Småland; bägare, O = 1726, komm. Hjertquist, Alfvesta; kanna, P = 1727, fig. 13, Sofiakyrkan, Jönköping; brudkrona, R = 1728, Bottnaryd, Smål.; bägare, R = 1728, fig. 14, Kulturh. Museet, Lund; bägare, *A* = 1737, fig. 15, Nord. Museet (19574); oblatask, *B* = 1738, fig. 16, Svartarp, Småland, fig. 48; sockenbudskalk, Barnarp, Småland; bägare, *C* = 1739, konsthandeln, Sthlm.

- STAMMER, JÖRAN (Jorg, Georg). Blef mästare »under denna provinsens societet» år 1729; s. å. delade S. och And. Falck marknaderna emellan sig. Var bisittare 1738; valdes 21 juni 1739 till ålderman efter And. Falck. Ägde 1745 gården Kyrkokvarteret n:o 33 (Ö. Storgatan 54); omtalas 28 aug. 1752: »siuk»; † 1753. Änkan Anna Greta Appelquist, omtalad sista gången 29 juli 1754. Stämpel: 1 s inom ram. Arbeten: oblatask, 1731, fig. 17, Bredestad, Smål.; kalk, V = 1733, Vilske-Klefva, Skara stift; sockerbössa, V = 1733, fig. 18, Nord. Museet; sked, X = 1734, Bexell, Varberg 1916; lottdosa, X = 1734, fig. 21, Göta hofrätt; bågare, C = 1739, fig. 19, Jönköp. Museum; kalk, 1745, N. Unnaryd, Smål.; bågare, odat., fig. 20, Kulturb. Museet, Lund.
- FALCK, PETER. Son af Anders Falck, hos hvilken han lärde; blef gesäll 1732; reste utrikes. Blef mästare i Jönköping 14 nov. 1739: mästestycke en kaffekanna. Bisittare 7 aug. 1740. Vald till »ålderman i Smålands province» 29 maj 1753 efter Jöran Stammer; pantsatte s. å. sin egendom och afvek från staden 1756. Stämpel eller arbeten: okända.
- TELLANDER, CARL PETTER. Borgareson från Jönköping, född 1715; lärde i Göteborg hos Abraham Virgman; blef gesäll 1739; begärde få bli mästare 11 maj 1743, men afvisades på grund af de svåra tiderna. Mästare 5 okt. 1744; bisittare 1753; vice ålderman 1756 efter Petter Falck; ålderman 1759; begärde afsked från åldermanssysslan 1777; † 1778; urarfvakonkurs. — G. 1 m. en dotter af urmakare A. Forsman; g. 2 m. Catharina Lund, † 1775. Ägde del i gården Torgkvarteret n:o 23; marknadsbodar i Värnamo, Vrigstad, Gislaved,

1729—1753
(1753—1754)

1739—1756

1744—1778

Eksjö, Långaryd, Falköping samt bodar i Jönköping och Ulricehamn; stämplade arbeten i Ulricehamn år 1759. Stämpel: $\begin{smallmatrix} P \\ C \quad T \end{smallmatrix}$ inom klöfverbladsliknande ram, [C. P. T.]. Arbeten: bågare, C = 1746, fig. 22, Nord. Museet (39423); bågare, C = 1746, konsthandel 1903; bågare, F = 1749, konsth. 1912; tumlare, F = 1749, konsth. 1916; bågare, F = 1749, fig. 23, Jönköp. Museum; dryckeskanna, F = 1749, konsth. 1906; bågare, J = 1752; B = 1760, Blekinge Museum; sockenbudskalk, 1759, fig. 24, Forsheda, Smål.; bågare, 1759, Dansk Folkemuseum, Köpenhamn; dosa, 1759, general Munch, Väsby, Uppl.; bågare, 1760, konsth. 1916; bågare, 1762, fig. 25, dr. Upmark, Stockholm; kopp, 1765, Hjertquist, Alfvesta; kalk, 1766, Kristina kyrka, Jönköping; kalk, 1768, Bjurum, Skara stift; tumlare, 2 st., Nord. Museet (19575); bågare, H. M. Konung Gustaf V:s saml., Stockh. slott.

SKOTTE (SCHOTTE), PEHR. »Mr. Pär Schotte» omtalas i Kontrollprot. 1754.

1754

UNNERUS, PETTER. Var år 1743 gesäll i Karlskrona; mästare i Jönköping 16 juli 1755; — nämnd i Kontrollprot. 1755 i st. för Pehr Schotte; omtalad i Emb.-prot. 2 april 1756, men inte vid följande sammanträde 21 juli 1759.

1755—1759

DAHLMAN, HINDRIC. Född 1719, son af stockmakaren Sven Dahlman; i lära 1736 hos And. Falck; gesäll 23 nov. 1741. Mästare 20 aug. 1757; mästestycke: tekanna; bisittare 15 febr. 1758. G. m. Sara Maria Agerthin; gjorde konkurs 1771; ägde en efter fadern ärfd gård Tyska maden nr 8; antecknad i Kontrollprot. sista gången 1785; 28 maj 1793: »har afsagt sig». Stämpel: [H. D.]. Arbeten: sockerskrin, 1767, fig. 27, fru Carl Leffler, Göteborg.

1757—1793

WIBLING, SVEN. Född 1720; ville bli mästare redan 1749, men afvisades. Mästare 29 april 1758; stämplade år 1759 i Ulricehamn; dömdes 1770 för underhålligt arbete; 20 maj 1775: »död». Änkan Maria Rank, 1776—1779. Stämpel: [S W]. Arbeten: bågare, 1759, konsth. 1908; bågare, odat., konsth. 1912.

1758—1775
(1776—1779)

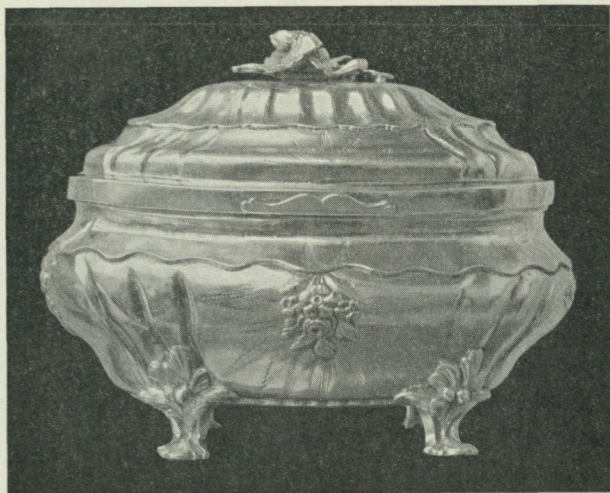

Fig. 49. Sockerskrin

af Olaus Hasselquist, Jönköping, år 1775; ingenjör C. R. Lamm, Näsby, stämplar se fig. 30.

BJUGG, LARS LARSSON. Född 1732; i lära hos C. P. Tellander 7 juli 1746; gesäll 6 juli 1752. Mästare 29 april 1758; mästerstycke: tekanna; bisittare 1762. Vald till ålderman 30 april 1777 efter C. P. Tellander; afsade sig detta 1795 och blef ånyo bisittare; var rådman. Var närvarande vid sammankomst sista gången 30 maj 1812; † 1816. Gift tre gånger; ägde gården Västra kvarteret n:o 17 (Ö. Storgatan 13). Stämpel: [L. B] [L. BIUGG] [BIUGG]. Arbeten: kalk, U. Öreryd, Skara stift; brudkrona, 1771, Skepperstad, Smål.; bågare, 1774, konsth.

1758—1816

Sthlm 1909; bägare, 1778, konsth. 1916; vinkanna, 1789, Bredaryd, Smål.; kaffekanna, gustav., 1787, fig. 28, konsth. 1903; kalk, 1796, Järstorp, Smål.; bordsurtout, 1779, Odelberg, Sthlm; bägare, 1804, konsth. 1911; oblatask, 1807, Karleby, Skara stift.

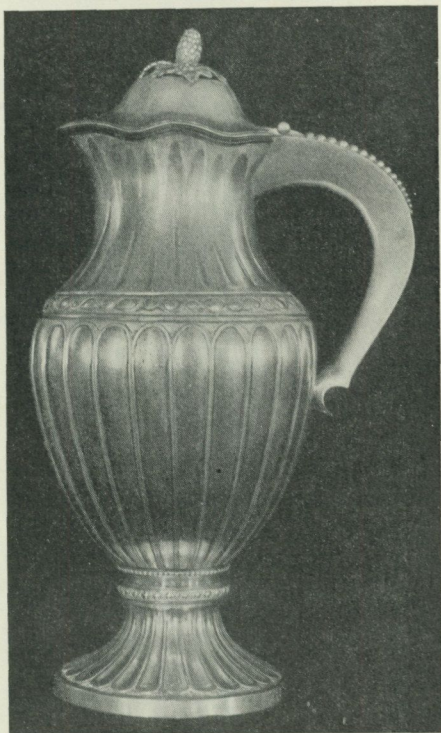

Fig. 50. Vinkanna

af Olaus Hasselquist, Jönköping, år 1787; Barkeryds kyrka, Småland.

HASSELQUIST, OLAUS. Född 1738, son af skräddar-
åldermannen Gabriel H.; i lära 15 dec. 1755
hos Carl P. Tellander; gesäll 21 juli 1759; Kungl.
resolution att få bli mästare 19 aug. 1767.
Mästare 2 sept. 1768; bisittare 30 april 1777; †
3 juni 1792. Änkan Sara Christina Moldenhauer
antecknad sista gången 7 juni 1799. Hasselquists

1768—1792
(1792—1799)

änka gifte om sig med mäster J. Sacklén år 1800.
 — H. ägde gård i Jönköping, marknadsbodan i
 Värnamo, Vrigstad, Långaryd, Gislaved och Unna-
 ryd. Stämpel: HASSEL
QUIST HASSELQUIST. Arbeten:
 skål till kalk, 1771, Barkeryd, Smål.; sockerskrin,
 odat., konsth. 1916; vinkanna, 1771, Skärstad,
 Smål.; ljusstakar, 1771, fig. 29, ing. C. R. Lamm,

Fig. 51. Sockerskål

af Joachim Niclas Segebaden, Jönköping, år 1783; ingenjör Carl
 Rob. Lamm, Näsby; stämplar se fig. 31.

Näsby; sockerskrin, 1775, C. R. Lamm, Näsby,
 fig. 30 och 49; vinkanna, 1780, Järstorp, Smål.;
 vinkanna, fig. 50, och oblatask, 1787, Barkeryd,
 Smål.; gräddkanna, odat., Nat. Museet; bågare,
 odat., Jönköpings Museum.

SEGEBADEN (SIEGEBADEN), JOACHIM NICLAS. I lära 17
 maj 1762 hos Carl P. Tellander; gesäll 7 juni
 1766; arbetade bl. a. i Stockholm. Mästare 10
 sept. 1774; mästerstycke: kaffekanna; † april 1786.
 G. m. Eva Magdalena Ekeröth. — Ägde gård i
 Östra kvarteret n:o 28, samt bodstånd i Långaryd,
 Vrigstad, Almesåkra, Gislaved, Aringsås. Stäm-

1774—1786

pel: I N S. Arbeten: bågare 1781, konsth. 1916; sockerskrin, fig. 31 och 51, rokokostycke, 1783, ingenjör C. R. Lamm, Näsby.

TELLANDER, CARL FREDRIC. Född 4 sept. 1753, son af Carl Petter Tellander; i lära 22 dec. 1767 hos fadern; gesäll 12 okt. 1771. Vann burskap i Borås 1774, men blef mästare i Jönköping efter faderns död 1 mars 1779 och torde hafva öfvertagit dennes verkstad; bisittare 28 maj 1793. Älderman 31 okt. 1795 efter Lars Bjugg; afgick 6 juni 1798; sista gången antecknad 30 maj 1812, i Kontrollprotokollen år 1813. G. m. Magdalena Cath. Svanberg. Stämpel: C. F. T.. Arbeten: sockenbuds-kalk, 1800, fig. 32, Vrigstad, Smål.

1779—1812

PIHLGREN, SVEN MAGNUS. Född 1756; anmäler sig till mästerskap 1781, men afvisas. Mästare 7 maj 1782; mästerstycke: kaffekanna; bisittare 28 maj 1793. Älderman 6 juni 1798 efter Carl F. Tellander; † 1806. — G. m. Inga Nordgren. Stämpel: S. PIHLGREN S. P. G.. Arbeten: soppslef, 1797, konsthandeln 1917; kalk och oblatask, 1799, fig. 33, Norra Fågelås, Västergötl.; tekanna, 1799, änkehertiginnan af Dalarna, Haga.

1782—1806

NORDGREN, JOHANNES. Född 1756, son af bågareäldermannen Erik N.; i lära 24 maj 1773 hos Carl Petter Tellander; gesäll. Mästare 7 okt. 1786. Valdes till älderman 7 okt. 1806 efter Sven Pihlgren; afgick 1810; antecknad i Kontrollprotokoll. sista gången 1815; † 1818. — G. m. Helena Cath. Hegg. Stämpel: I. N. G I. N.. Arbeten: bågare, 1789, konsth. 1912; kopp, 1795, rådm. Nilsson, Sköfde; bågare, 1807, konsth. 1908; kalk o. patén, 1810, fig. 34, Hjärtlanda, Smål.; socknebudstyg, Rogberga, Smål.; bågare, 1811, kammarherre Wästfelt, Sthlm.

1786—1818

- ÅBERG, GUSTAF. Född 1764; i lära 1780 hos Nils Backman i Skara; gesäll 24 maj 1785. Mästare 21 maj 1796. Älderman 7 maj 1810 efter Joh. Nordgren; afgick 1814; antecknad sista gången 31 maj 1828; i Kontrollprotokollen 1797—1816. Stämpel eller arbeten: okända. 1796—1828
- SACKLÉN, JOHAN. Född 1769. Mästare 20 febr. 1800; bisittare 11 juni 1811. † 1812. G. 1 m. O. Hasselquists änka, Sara Christina Moldenhauer; g. 2 m. Elin Hellström; änkan betalar till 3 juli 1814; gifte om sig med J. G. Bursell. Stämpel: I. SACKLEN. Arbete: sked, 1810, fig. 35, hr Axel Johansson-Ahlabon, Mariestad. 1800—1812
(1812—1814)
- TELLANDER, BENGT FREDRIC. Född 1781, son af Carl Fr. Tellander; gesäll 6 juni 1798. Mästare 22 nov. 1805; bisittare 1812. Älderman 3 juli 1814; afgick 1826; ånyo bisittare; antecknad sista gången 19 nov. 1842; i Kontrollprotokollen år 1844. G. m. Eva Ulrika Stork. Stämpel: B T. Arbete: gräddkanna, empire, Kulturh. Museet, Lund; tumlare, 1831, fig. 36, hr K. E. Wennberg, Lidköping. 1805—1842
- ÅHLSTEDT, SUNDVIS. Född 1772; arbetade som gesäll hos Hasselquist och Sacklén i Jönköping; hade år 1801 blifvit mästare och slagit sig ned i Sköfde; vann 1806 burskap i Jönköping; sista gången närvarande 30 maj 1812; i Kontrollprotokollen 1807—1808. Stämpel eller arbeten: okända. 1806—1812
- LUNDIN, CARL. Född 1780; i lära 1798 hos Pihlgren i Jönköping; gesäll 3 juli 1803. Mästare 24 aug. 1810; bisittare 1812; sista gången närvarande 3 juli 1814; † 1814. Stämpel eller arbeten: okända. 1810—1814
- WAHLQUIST, BENGT. Född 1780; inflyttade till Jönköping 1796 från Unnaryd; inskrefs i lära 24 maj 1797 hos Bjugg. Mästare 17 dec. 1811; mästerstycke: en förgylld gräddkanna; bisittare 30 1811—1829
(1829—1830)

aug. 1815; afgick 1828; † 1829. Änkan betalar kvartalsafgift 24 maj 1830. Stämpel eller arbeten: okända.

MALM, A. (Johan). Mästare vid ämbetet i Växiö; förenade sig 30 aug. 1815 med ämbetet i Jönköping. — I prot. 16 dec. 1823: »flyttad till Stockholm, utfattig» (intet sammantråde ägde rum i Jönköpings ämbete mellan 29 aug. 1818—16 dec. 1823). Kontrollprotokollen upptaga åren 1813—1816: mästare Johan Malm. Stämpel eller arbeten: okända.

1813—1816

BURSELL, JACOB GUSTAF. Född 1788 i Ormesberga; inflyttade 1814 till Jönköping från Växiö, där han hade blifvit mästare; förenade sig med ämbetet i Jönköping 30 aug. 1815; gifte sig med J. Sackléns änka. Vald till älderman efter B. F. Teller 20 maj 1826; † 1830. — Änkan uppsade burskapet 1836. Stämpel: L. G. B.. Arbeten: socknebudskalk, odat., Barkeryd, Smål.; tesked, 1828, fig. 37, Jönköpings Museum; kalk, 1831, Habo, Smål.

1815—1830
(1830—1836)

FRYBERG, MAGNUS. Född 1794; inskrefs i lära 11 juni 1811 hos Carl Lundin i Jönköping; gesäll 3 juli 1814. Mästare 13 juni 1817; bisittare 20 maj 1826; vald till älderman efter J. G. Bursell 7 sept. 1830; † 1834 i kolera. — Änkan sista gången antecknad 10 febr. 1841. Stämpel: M. FRYBERG M. F.. Arbeten: kalk o. patén, 1820, fig. 38, Ödestuge, Smål.; saltspadar, ett par, 1823, kapten Malmberg, Stockholm; teskedar, 1824, C. V. Holter, Stockholm 1903; kalk o. patén, 1827, Järsnäs, Smål.; kaffekanna, 1833, hr Ax. Johansson-Ahlabon, Mariestad; vinkanna, 1837, Vänersborgs kyrka.

1817—1834
(1834—1841)

NORDGREN, ERIC. Son till Joh. Nordgren; in- och utskrifven som gesäll 30 maj 1812. Mästare 10

1817—1845

- nov. 1817; bisittare 31 maj 1828. Vald till ålder-
man efter M. Fryberg 22 jan. 1835; afsade sig
10 febr. 1841; antecknad sista gången 1845. Stäm-
pel: E. NORDGREN E. N.. Arbete: vinkanna, 1843,
fig. 39, Kristinakyrkan i Jönköping; sockerskål,
1820-t., konsthandeln 1917.
- EKSTRÖM, ERIK. Blef mästare 13 dec. 1817; flyttade 1817—1823
år 1823 till Växiö, där han omtalas ännu 1840.
Stämpel: E. E.. Arbete: bågare, 1820, konsthandeln.
- WENNBORG, FREDRIC. Född 1802; inskrefs i lära 10 1825—1837
nov. 1817 hos Bursell i Jönköping; gesäll 1822.
Mästare 13 sept. 1825; † 1837; upptagen i Kon-
trollprotokollen 1826—1832. Stämpel eller ar-
beten: okända.
- WAHLSTRÖM, JOHAN. Född år 1803 i Annerstad; in- 1830—1860-t.
skrefs i lära 13 juni 1817 hos B. Wahlquist;
gesäll 1821; antecknad som mästare 24 maj 1830
(möjligen tidigare); bisittare 1835. Vald till
ålderman efter Nordgren 10 febr. 1841; kvarstod
1854. Stämpel: J. WAHLSTRÖM J. W. J. W.. Arbeten:
sked, 1832, fig. 40; hr G. Wennberg, Lidköping;
kalk, patén, oblatask, 1834, Levene, Västergöt-
land; vinkanna och oblatask, 1837, fig. 41, Öde-
stuge, Smål.; tesked, 1844, fig. 42, Jönköpings
Museum; socknebudskalk, 1847, Kärda, Smål.;
tesked, 1850, Jönköpings Museum; kalk, patén o.
oblatask, 1854, Månsarp, Smål.; skål till kalk,
odat., Skepperstad, Smål.
- LINDBLUM, ANDERS. Född 1809 i Vendel; inflyttade 1836—1850-t.
1832 till Jönköping från Habo och arbetade som
gesäll hos Fryberg o. Bursell. Mästare 7 sept.
1836; bisittare 10 febr. 1841; omtalad ännu 1853.
Stämpel eller arbeten: okända.
- EDBORG, ABRAHAM. Född 1804 i Piteå; inflyttade 1841—1872
1840 från Stockholm till Jönköping, där han blef

mästare 10 febr. 1841; bisittare 1845; närvar vid
det sista protokollförda sammanträdet 13 mars
1848; antecknad i Kontrollprotokollen; † 1872.
Stämpel: A. EDBORG. A. E. Arbeten: sked, 1844,
konsthandeln 1917; kalk o. patén, 1851, Rogberga,
Smål.; oblatask, 1855, Järstorp, Smål.; skål till
kalk, 1864, Bredaryd, Smål.

I de i Kungl. Justeringsverkets arkiv förvarade stämplingspro-
tokollen nämnas bland guldsmederna äfven svärdfejarna, tydligen
emedan de utförde sådant arbete af guld eller silfver som skulle
stämplas; de tre i Jönköping verksamma svärdfejarna voro:

WESTMAN, CARL; omtalad som rådman och »svärd- fägare» 1755—1765.	1755—1765
FUCKS, THOMAS; omtalad 1762—1766.	1762—1766
WETTERBERG, OLAUS; omtalad 1773—1781.	1773—1781

Enligt skräförfattningarna skulle, såsom ofvan omtalades, mäs-
tare i en stad, där eget ämbete icke fanns, hålla sig till, d. v. s.
lyda under, ämbetet i någon större stad. Tydligen var det icke
föreskrifvet att alla mästare af ett visst yrke i en liten stad skulle
lyda under samma ämbete, och man finner därför att somliga guld-
smeder i en viss småstad kunde lyda under t. ex. ämbetet i Göteborg,
andra under ämbetet i Jönköping, åter andra under ämbetet i Norr-
köping o. s. v.

Under guldsmedsämvetet i Jönköping lydde, såvidt jag hittills
känner, en del mästare i följande 24 smärre städer, nämligen: *Alingsås*,
1700-talets slut—1800-talet; *Askersund*, 1820-talet; *Borås*, 1750—
1800-talet; *Eksjö*, 1700—1800-talet; *Falkenberg*, 1760-talet; *Falköping*,
1700-talet; *Gränna*, 1700—1800-talet; *Halmstad*, 1800-talet; *Hjo*,
1700—1800-talet; *Kalmar*, 1700-talet; *Kristinehamn*, 1730—40-talet;
Lidköping, 1700-talets slut—1800-talet; *Mariestad*, 1800-talet; *Skara*,
1700-talets slut; *Skäninge*, 1700—1800-talet; *Sköfde*, 1800-talet;
Strömstad, 1800-talet; *Ulricehamn*, 1700—1800-talet; *Vadstena*, 1700-
talet; *Varberg*, 1740-talet; *Vimmerby*, 1700—1800-talet; *Vänersborg*,
1700—1800-talet; *Västervik*, 1700—1800-talet; *Växiö*, före 1762. — I

flera af ofvannämnda småstäder funnos därjämte guldsmedsmästare, som lydde under andra ämbeten; så t. ex. i Västgötastäderna flera mästare under ämbetet i Göteborg, andra under ämbetet i Malmö.

Den omständigheten att en mästare i en viss småstad lydde under ämbetet i en större stad medförde emellertid ingen ändring i skyldigheten att stämpla tillverkningarna med den stads vapen, i hvilken mästaren var bosatt. En Boråsmästare, som lydde under Jönköpings ämbete, stämplade sålunda med Borås vapen, en Lidköpingsmästare med Lidköpings vapen o. s. v.